

VIJF OEFENFASES

*Toelichting door meester Sheng-yen (bron: *The infinite mirror*. Boston 1990) op de vijf fases van verwerkelijking waar - met name in de passage over het hexagram Verheldering - naar wordt verwezen in de klassieke zen-tekst "Het lied van de kostbare spiegel samadhi" van Dongshan (zie [De grote kwestie](#)).*

Vijf cirkels, in verschillende gradaties van witte en zwarte vulling, vertegenwoordigen de vijf niveau's van verwerkelijking, zoals die beschreven worden in de Soto-school [en gehanteerd worden in de Rinzai-school als afsluitend onderdeel van het koan-traject - AvD].

Het eerste, en vluchtigste, van de vijf niveau's correspondeert niet met beginnende beoefenaars maar met degenen die hun ware aard al gezien hebben.

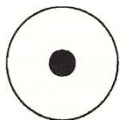
Het eerste niveau wordt genoemd: "Het excentrische binnen het centrum."

Het excentrische is hier wijsheid, het centrum verwarring, aandoening, conditionering. Hoewel de beoefenaar in deze staat nog steeds bevangen is door verwarring (zwart), heeft hij wel de kostbare spiegel (wit) onthuld. Hij is wijsheid beginnen te ervaren. Voor de eerste keer ziet de beoefenaar zijn oorspronkelijke aard, en nu heeft hij het vertrouwen om door te gaan met toegewijd oefenen. Ook al verblijft hij nog steeds in verwarring, de beoefenaar is volledig gericht op het ervaren van wijsheid.

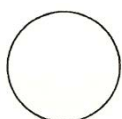
Het tweede niveau wordt genoemd: "Het centrum binnen het excentrische."

In deze cirkel wordt het zwart van verwarring beheerst door het wit van wijsheid. Maar ofschoon steeds meer wijsheid is blootgelegd, is de beoefenaar zich nu helder bewust van en volledig gefocust op zijn resterende verwarring. Hij is bezig verwarring op te lossen.

Het derde niveau wordt letterlijk vertaald als "in het centrum komen," maar je kunt het beter begrijpen als "verschijnen temidden van wezenlijkheid."

Op dit punt zijn aandoeningen niet langer uiterlijk zichtbaar, maar de beoefenaar beseft dat zij nog steeds bestaan. Het is beter om deze cirkel driedimensionaal te beschouwen als een bol, waarbij de donkere kern van verwarring volledig omhuld wordt door de witte schil van wijsheid. Aandoeningen zijn rustig; zij treden alleen op in het centrum. Zij hebben nog steeds de potentie om te verrijzen. Op dit niveau is de beoefenaar zich gelijkelijk bewust van aandoening en wijsheid. Het staat bekend als het keerpunt van de vijf niveau's.

Het vierde niveau kan men vrij vertalen als "aankomen in twee aspecten".

De twee aspecten zijn centrum en periferie, aandoening en wijsheid. De naam van de derde cirkel - "in het centrum komen" - houdt een beweging in naar een bepaalde richting. Op het vierde niveau is de beoefenaar aangekomen op zijn bestemming. De cirkel is volledig wit. Het lijkt nu, vanwege ons gebruik van zwart en wit, dat verwarring volledig is uitgewist door wijsheid. Maar dat is niet het geval. Met het oplossen van verwarring verdwijnt ook wijsheid. Eigenlijk, om dit stadium goed aan te duiden, zouden we niets moeten tekenen en we gewoon een blanco ruimte laten staan. De omtrek van een cirkel is getekend omwille van illustratie.

Wijsheid verdwijnt omdat het zich alleen maar kan vertonen in de wereld van Samsara, in het domein van verschijnselen. Waar totale verstillings is, kan er geen wijsheid zijn.

De wijsheid van het vierde niveau is bekend als fundamentele wijsheid of grondwijsheid. Dit is ware bevrijding, volledige leegte. Samsara is overstegen, de cyclus van geboorte en dood is doorbroken. Het vierde niveau is het stadium van niet-handelen, of nietsheid. Er zijn geen levende wezens, dus is er ook niets om gered te worden.

De vijfde cirkel heet "volmaaktheid op beide punten."

Het vierde niveau is "fundamentele wijsheid," het vijfde niveau is "verworven wijsheid." Het vierde niveau is totale leegte; niets bestaat er. Op het vijfde niveau geldt: conditionering is wijsheid. Daarom is de cirkel helemaal zwart.

Iemand op het vijfde niveau opereert in de wereld van verschijnselen, maar hij gebruikt conditionering als een wijsheidsinstrument om anderen te helpen.

Gewone stervelingen denken dat zo iemand nog steeds lijdt aan conditionering. Maar voor iemand op het vijfde niveau is deze conditionering niets anders dan wijsheid. Op dit niveau neemt hij volledig deel aan de wereld en helpt levende wezens.

In de vorige alinea's zijn cirkels gebruikt om de vijf niveau's van verwerkelijking te illustreren. Dongshan gebruikt in het Lied van de kostbare spiegel samadhi het dubbel Li-trigram voor ditzelfde doel: om de vijf niveau's van verwerkelijking te illustreren.

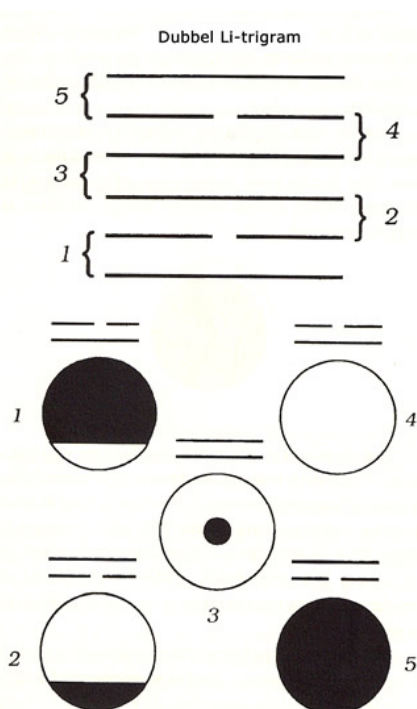
Verdubbel het Li-trigram en je krijgt zes lijnen.

De buitenste en binnenste lijnen reageren op elkaar.

Op elkaar gestapeld worden het drie paren.

Ten hoogste kunnen zij transformeren in vijf.

Hij zegt dat de drie paren transformeren in vijf. Als je naar het hexagram kijkt in de afbeelding, zie je dat de zes lijnen verdeeld kunnen worden in vijf paren. Maar twee groepjes paren zijn hetzelfde, namelijk paren 1 en 4 en paren 2 en 5. In feite zijn er slechts drie paren, maar zij transformeren in de vijf niveau's waarover ik sprak.

In het schema is elke cirkel gekoppeld aan een groepje van lijn-paren. Om Dongshan's symboliek te begrijpen moet je weten dat de dichte lijn correspondeert met het witte vlak van de cirkel en wijsheid aanduidt. De gebroken lijn correspondeert met zwart en staat voor conditionering.

paren 1 en 2 horen in feite bij elkaar.

Zij vertegenwoordigen de ontluikende wijsheidsrealisatie van de beoefenaar en het toenemend oplossen van verwarring.

Paar 3 is, zoals ik al zei, het keerpunt waar de beoefenaar zich gelijkelijk bewust is van wijsheid en van aandoening. Paren 4 en 5 horen ook bij elkaar; zij vertegenwoordigen de laatste stadia van verlichting.

Kort samengevat: op niveau een richt de beoefenaar zich op wijsheid, terwijl hij zich op niveau twee richt op aandoening. Waar het om gaat is dat het accent nog steeds ligt op beoefening.

Op de vierde en vijfde niveau's is beoefening niet langer aan de orde. Het accent ligt op wijsheid die voortkomt uit bevrijding en op het helpen van levende wezens.

Op het vierde niveau, uiteindelijke bevrijding, bestaat er noch wijsheid, noch conditionering. Er zijn geen levende wezens die gered moeten worden.

Op het vijfde niveau is wijsheid niets anders dan aandoening en dit kan gebruikt worden om levende wezens te helpen.

Op niveau drie is beoefening nog steeds noodzakelijk. De beoefenaar maakt nog steeds deel uit van de wereld van Samsara, maar in een stadium waarop hij levende wezens kan helpen, waar aandoeningen zich niet vertonen.

*Vertaling: Ad van Dun, 11 oktober 2014,
gepubliceerd op [Stiltj-weblog](#)*